ASPECTUL VERBAL ÎN PERCEPȚIA LINGVIŞTILOR CEHI ŞI SLOVACI

Marilena-Felicia Țiprigan

Începând cu Ferdinand de Saussure şi celebra Şcoală de la Praga, lingviştii au acordat tot mai multă atenție aspectului verbal, componentă semantică a verbului în complementaritatea mai cunoscutelor categorii specifice, timpul şi modul. Categorie lexico-gramaticală, aspectul verbal este caracteristic limbilor slave, unde verbele nu apar ca simple lexeme, ci aderă la perechi aspectuale interdependente din punct de vedere morfologic. De pildă, în slovacă, limbă care face parte din grupa limbilor slave de apus, alături de cehă şi polonă, aceeaşi noțiune, *a pregăti*, poate fi redată atât cu ajutorul imperfectivului *pripravovať*, cât şi cu ajutorul perfectivului *pripraviť*. Deşi categoria aspectului este specifică limbilor slave, unii lingvişti au stabilit că aspectualitatea, în sens general, se regăseşte şi în limbi ca engleza, unde se vorbeşte de opoziția *progressive/non-progressive*, sau ca româna, unde termenul *aspect verbal* este preluat ca atare. Totuşi, dincolo de numeroasele cercetări lingvistice pe tărâm slav sau neslav, aspectul verbal rămâne o provocare, şi aceasta cu atât mai mult cu cât limbile slave „minoritare" şi relativ tinere, de tipul slovacei, au fost tratate de către lingviştii străini secvențial sau au fost asociate aproape automat limbii tutelare, cehei, în cazul de față. De asemenea, pentru majoritatea lingviştilor, chiar şi pentru cei slavi, rusa s-a impus ca o limbă reprezentativă în context slav şi, prin urmare, s-a presupus tacit că nu pot exista diferențe frapante între limbile slave luate separat, ceea ce a prelungit această întârziere în studierea aspectului verbal slovac din perspectiva altor limbi slave sau a unor limbi genetic diferite, cum este româna.

Aspectul verbal, categorie lexico-gramaticală specifică limbilor slave, arată modul în care este percepută acțiunea, caracterizează toate verbele slovace, inclusiv verbele care exprimă diferite etape ale acțiunii

BDD-A24299 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

verbale şi se manifestă, de obicei, în opoziţii aspectuale în care imperfectivul reprezintă membrul nemarcat, iar perfectivul - membrul marcat al opoziţiei. În lingvistica slovacă, s-au manifestat atitudini contradictorii faţă de interpretarea aspectului verbal, categorie lexico-gramaticală - în opinia unor specialişti, strict gramaticală - în opinia altora, în timp ce un al treilea grup de lingvişti privesc aspectul verbal ca fiind o categorie aflată la graniţa dintre derivare ca procedeu de creare a unor lexeme noi şi paradigmatică, ştiinţa care se ocupă de crearea unor forme gramaticale noi. Un pas important în cercetarea prefixelor verbale îl constituie delimitarea acestora în prefixe gramaticale (*čisto vidové predpony*)[1] şi prefixe lexicale.

Lingvistul slovac E. Pauliny[2] consideră verbele de tipul *blednúť-zblednúť, chudnúť-schudnúť, šiť-ušiť, meškať-zameškať, prosiť-poprosiť, diktovať-nadiktovať, slabnúť-oslabnúť* ca fiind perechi aspectuale, iar prefixele verbale ce însoţesc formele perfective sunt evaluate ca prefixe cu valoare strict gramaticală. Un punct de vedere asemănător îl împărtăşeşte Š. Pečiar[3], în opinia căruia prefixul verbal are funcţie strict gramaticală, aşadar, aspectuală numai în cazul acelor verbe prefixate de la care nu se mai pot deriva imperfective secundare şi ale căror prefixe nu exprimă nici un sens lexical şi nici o nuanţă lexico-gramaticală, ci doar caracterul perfectiv al acţiunii. J. Horecký[4] însă consideră că aproape toate prefixele verbale poartă cu sine, pe lângă sensul gramatical, şi un anumit sens lexical.

---

1. Termenul de „čisto vidové predpony“ (prefixe strict aspectuale) este utilizat, pentru prima dată, de Fr. Zubatý (F. Trávníček, *Studie o českem vidu slovesném*, ed. ČSAV, Praga, 1923, p. 145). Mai târziu, în 1934, Koschmieder (E. Koschmieder, *Nauka o aspektach czasownika polskiego w zarysie. Proba syntezy. Rasprawy i materialy Wydziału Towaristwa przyjaciol nauk w Wilnie*, tom V, vol. II, Wilno, 1934, p. 17) reia această problematică şi prezintă tipul *robić* (IMPV) - *zrobić* (PV), unde prefixul verbal nu modifică decât în mod nesemnificativ sensul verbului. Pe aceeaşi linie se înscriu şi concluziile lingvistului C.M. van Schooneveld (*The So-Called „préverbes vides" and Neutralization*, în: *Dutch Contributions to the 4th International Congress of Slavistics*, Moscova, 1958, p. 3), care este de părere că prefixul verbal are valoare strict gramaticală numai atunci când exprimă rezultatul firesc al acţiunii, iar acest rezultat se regăseşte în însuşi sensul lexical al verbului respectiv. Astfel, aşa-zisele „préverbes vides" de tipul *na-* din perechea aspectuală *písať-napísať* nu îşi pierd sensul lexical şi nici nu şi-l neutralizează, ci, pur şi simplu, creează forme verbale redundante.

2 E. Pauliny, *Odvodzovanie slovies podľa slovesného vidu,* „Slovo a tvar", nr. 3, 1950, p. 3.

3 Š. Pečiar, *K problému čisto vidových predpôn*, „Jazykovedný časopis", nr. 19, 1968, p. 216.

4 J. Horecký, *O tvorení slovies predponami*, „Slovenská reč", nr. 22, 1957, p. 148.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

Prestigiosul lingvist slovac E. Pauliny[1], revine asupra problematicii aspectului verbal pentru a sublinia faptul că această categorie lexico-gramaticală este în strânsă legătură cu semantica verbului şi îl defineşte în funcție de durata acțiunii verbale. Lingvistul slovac face distincție între imperfective, care exprimă o acțiune cu durată, nelimitată în timp şi perfective, care reprezintă o acțiune fără durată sau mai bine zis o acțiune cu durată minimală. Astfel, verbele de tipul *chváliť* (a lăuda), *niesť* (a duce, a purta, a ține, a susține, a suporta), *vedieť* (a şti) sunt imperfective, iar *pochváliť* (a lăuda, a elogia), *odniesť* (a duce, a aduce), *skočiť* (a sări, a se repezi) sunt perfective.

Morfologia limbii slovace[2] recunoaşte următoarele perechi strict aspectuale, perfectivele fiind derivate de la verbele imperfective cu ajutorul prefixelor *s-, (z-), zo-: belieť-zbelieť, ničiť-zničiť, chudnúť-schudnúť; u-*: *robiť-urobiť, variť-uvariť, šiť-ušiť; na-: písať-napísať, rodiť sa-narodiť sa; za-: meškať-zameškať, hynúť-zahynúť; o-: červenieť-očervenieť, slabnúť-oslabnúť, soliť-osoliť; po-: žiadať-požiadať, ďakovať-poďakovať*. Se menționează însă faptul că „perechile verbale strict aspectuale, în adevăratul sens al cuvântului, apar numai în cadrul derivării cu sufixe."

În *Enciclopedia lingvisticii*[3], perechile aspectuale în care verbul imperfectiv s-a format prin imperfectivizare cu ajutorul sufixelor sunt interpretate ca fiind forme gramaticale ale unuia şi aceluiaşi lexem (ex.: *dať-dávať*), în timp ce perechile aspectuale care au apărut prin perfectivizarea (prefixarea) verbului imperfectiv reprezintă, mai degrabă, lexeme diferite (ex.: *písať-napísať*). În primul caz, ne aflăm pe tărâmul paradigmaticii, în al doilea caz - pe tărâmul derivării, al lexicologiei[4]. Totuşi, nu putem fi de

---

[1] E. Pauliny, *Krátka gramatika slovenská*, Národné literárne centrum, Bratislava, 1997, p. 114-116 (vezi şi E. Pauliny, *Odvodzovanie slovies podľa slovesného vidu*, în „Slovo a tvar", nr. 3, Bratislava, 1950, p. 88-93).

[2] *Morfológia slovenského jazyka,* SAV, Bratislava, 1966, p. 414-415.

[3] *Encyklopédia jazykovedy*, Bratislava, Ed. Obzor, 1993, p. 402-404.

[4] Un punct de vedere asemănător, deşi mai nuanțat, îl regăsim şi la J. Silić, care face distincția între rolul strict gramatical al sufixelor verbale şi dublul rol, lexico-gramatical, al prefixelor verbale. Mai mult, lingvistul croat este de părere că numai imperfectivizarea are caracter pur aspectual, în timp ce perfectivizarea participă mai ales la formarea modurilor acțiunii verbale, caracterul aspectual neavând decât un rol secundar în ecuația verbului (J. Silić, 1977, p.2, în: Clara Căpățînă, *Aspectul verbal în limba croată*, teză de doctorat, Bucureşti, 2006, p. 7). În aceeaşi linie, Maslov susține că „prefixele vide" nu reprezintă „morfeme aspectuale", ci, ca şi celelalte prefixe, exprimă un anumit mod al acțiunii verbale,

BDD-A24299 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

acord cu această opinie, deoarece atât prefixarea, cât şi sufixarea reprezintă procedee specifice derivării. Prin urmare, nu putem accepta că sufixarea ține de morfologie şi că prefixarea ține de lexicologie. În ambele cazuri rezultă lexeme noi, prin urmare, ne aflăm sigur pe tărâm lexical. Prin sufixarea imperfectivelor rezultă nu doar noi forme gramaticale, ci şi sensuri lexicale noi, de exemplu:

Čítam knihu. (Citesc o carte.) cf. *Čitávam knihu*. (Tot citesc cartea.).

Mai mult, în *Enciclopedia lingvisticii* se afirmă că „situația se complică mai ales prin acele exemple în care imperfectivul prefixat este sinonimul perfect al imperfectivului de la care a fost derivat, deci unui perfectiv prefixat ajung să-i corespundă două verbe imperfective sinonime (de exemplu, tipul *končiť - dokončovať*)." Suntem de părere că, în exemplul menționat mai sus, nu poate fi vorba de două imperfective perfect sinonime, deoarece între ele a intervenit derivarea secundară via *dokončiť* după schema: *končiť-dokončiť-dokončovať*. Prin urmare, *dokončovať* nu poate fi sinonim cu *končiť* atâta timp cât a fost derivat de la perfectivul *dokončiť*, acesta din urmă dobândind el însuşi un nou sens prin perfectivizare.

În ciuda numeroaselor încercări de definire a aspectului verbal, nu există o opinie univocă, acceptabilă şi satisfăcătoare privind această categorie lexico-gramaticală specifică tuturor limbilor slave. Majoritatea lingviştilor evocă opoziția aspectuală ca fiind o trăsătură esențială specifică verbelor slave, în funcție de care acestea se împart în două clase distincte: verbe perfective şi verbe imperfective. În *Enciclopedia lingvisticii*[1], se specifică faptul că verbele perfective exprimă un eveniment complex[2], unitar, închis, iar verbele perfective redau o acțiune în curs de desfăşurare.

Pe de altă parte, verbele slovace se împart în verbe iterative şi neiterative. Imperfectivele iterative slovace exprimă o acțiune care se repetă la anumite intervale de timp şi se formează de la imperfective prin derivarea cu sufixul *-va-*: *volať-volávať* (a chema, a apela), *česať-česávať* (a pieptăna), *prosiť-prosievať* (a ruga). Perfectivele iterative exprimă o acțiune

---

rezultativ, în general. (J.S. Maslov, 1959, p. 567, în: Ella Sekaninová, *Sémantická analýza predponového slovesa v ruštine a slovenčine*, Veda, Bratislava, 1980, p. 17.).

[1] *Op.cit.*, p. 403.

[2] N.S. Avilová (1976, în Sekaninová, *op.cit.,* p. 19) susține că nu toate verbele perfective exprimă o acțiune privită în complexitatea sa, iar complexitatea acțiunii nu poate fi pusă în legătură cu semantica verbului.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

fragmentată în sensul că o persoană realizează aceeaşi acţiune de mai multe ori sau mai multe persoane realizează o acţiune o singură dată ca în exemplele:

1. *Brat povyrezával do dubu všelijaké figúrky.* (Fratele a cioplit în stejar tot felul de figurine.)
2. *Bratia si povyrezávali do dubu mená svojich mileniek.* (Fraţii şi-au cioplit în stejar numele iubitelor lor.)

Perfectivele iterative se formează tot prin derivare, însă cu ajutorul prefixelor *po-* şi *vy-*, ataşate imperfectivelor deja prefixate, de exemplu: *vyrezávať-povyrezávať* (a tăia, a ciopli), *odnášať-poodnášať* (a duce, a aduce), *oblievať-vyoblievať* (a emaila), etc.

Pauliny opinează că acţiunea verbală poate fi una singulară, în sensul că are loc o singură dată şi se desfăşoară fără sincope, tinzând spre o unică direcţie, ca în exemplul: *Idem do školy* (Mă duc la şcoală) sau, dimpotrivă, acţiunea are loc de mai multe ori, se desfăşoară cu sincope şi se disipă în diferite direcţii, ca în exemplul: *Chodím do školy* (Merg la şcoală). Cu excepţia verbelor perfective ce exprimă acţiuni fragmentare, toate celelalte perfective prezintă acţiunea verbală ca fiind singulară: *skočím* (sar), *vyskočím* (sar afară, mă arunc). Spre deosebire de perfective, imperfectivele pot exprima fie o acţiune singulară, fie o acţiune care are loc de mai multe ori. În schimb, iterativele şi verbele care exprimă acţiuni fragmentare se înscriu toate în categoria verbelor ce reprezintă acţiuni desfăşurate de mai multe ori, excepţie făcând doar verbele: *niesť, viezť, ísť, hnať, letieť, sedieť, vidieť, bežať, slyšať*, ale căror perechi imperfective *(nosiť, voziť, chodiť, honiť, lietať, sedať, vídať, behať, slýchať)* exprimă doar acţiuni repetate. Prin urmare, Pauliny susţine legătura indisolubilă între semele verbului şi aspectul verbal, acesta din urmă derivând din chiar structura semantică, intrinsecă, a verbului.

În gramaticile slovace ale anilor ’60[1] nu se făcea o distincţie clară între aspectul verbal şi modul acţiunii verbale. Aspectul verbal este frecvent definit în funcţie de caracterul finit sau non-finit al acţiunii verbale, modul de formare a viitorului fiind criteriu de probare a aspectului verbal. Verbele imperfective formează viitorul cu ajutorul auxiliarului *byť (*ex. *budem*

[1] E. Pauliny, J. Ružička, J. Štolc, *Slovenská gramatika*, SNP, Bratislava, 1964.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

pracovať = voi lucra), excepție făcând doar unele verbe de mișcare[1], în cazul cărora viitorul se formează fie sintetic, cu ajutorul prefixului *po-: pôjdem (voi merge), pobežím (voi alerga)*, fie analitic, cu ajutorul prezentului verbului *a fi*, la care se adaugă infinitivul verbului imperfectiv. Pe de altă parte, viitorul verbelor perfective se identifică întotdeauna cu formele simple de prezent. Un alt criteriu al aspectului verbal este capacitatea verbului de a se combina cu alte verbe ce exprimă diferite faze ale acțiunii. Verbele imperfective sunt cele care se pot combina cu verbele modale, în timp ce verbele perfective exclud această posibilitate. Modul acțiunii verbale nu apare, în *Slovenská gramatika*, drept categorie independentă. Se menționează doar că verbele prefixate exprimă, în afara aspectului verbal, și „o acțiune determinată într-un anumit fel". Această determinare se referă la: a) direcția și locul acțiunii *(priniesť = a aduce, odniesť = a duce)*, b) începutul și sfârșitul acțiunii *(roztočiť = a învârti, a desfășura, dopísať = a termina de scris)*, c) gradul de intensitate a acțiunii *(narobiť sa = a se epuiza muncind, usmiať sa = a zâmbi)*. Mai mult, autorii *Gramaticii slovace* susțin că verbele pot exprima o acțiune irepetabilă (semelfactivă) sau iterativă (multiplicativă sau frecventativă) și orice verb poate fi perfectiv sau imperfectiv. În cele din urmă, autorii iau în considerare existența unui grup de verbe iterative (*volávať = a chema mereu, a telefona mereu, prosievať = a se tot ruga*). Prin urmare, autorii acestei gramatici creionează doar anumite nuanțe semantice mai ales în cazul verbelor prefixate.

Autorii *Morfologiei limbii slovace*[2] propun o altă concepție. Aceștia disting între aspectul verbal, categorie lexico-gramaticală, și modul acțiunii verbale, categorie strict lexicală. Aspectul verbal arată că acțiunea exprimată de verb se percepe ca fiind în plină desfășurare, în progres, deschisă (aspectul imperfectiv) sau ca un fapt global, perceput ca fiind unitar, limitat, închis (aspectul perfectiv). Aspectul perfectiv însă nu se poate identifica cu durata minimală a acțiunii, cu caracterul momentan al acțiunii, de exemplu: *vrhnúť (a arunca), zachvieť sa (a-l trece un frison)*. Caracterul momentan al acțiunii, ca și caracterul rezultativ, final, incoativ, perfectiv, reprezintă diferite aspecte ale desfășurării evolutive a acțiunii.

---

[1] L. Dvonč, *Dynamika slovenskej morfológie*, Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, Bratislava, 1984, p. 104.

[2] L. Dvonč și col., *Morfológia slovenského jazyka*, Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, Bratislava, 1966, p. 409-428.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

Ján Horecký[1] vorbeşte de modul acţiunii verbale ca fiind a treia categorie lexico-gramaticală specifică verbului slovac. Spre deosebire de aspectul verbal, considerat a fi categorie transformaţională, soldată cu modificarea sensului gramatical, dar, de cele mai multe ori, şi a sensului lexical, modul acţiunii verbale presupune o modificare semantică a verbului prefixat sau neprefixat ce stă la baza procesului derivaţional şi nu reclamă un corespondent aspectual pereche. Altfel spus, modul acţiunii verbale nu este decât o derivare, dar, în acest caz, clasarea sa în cadrul categoriilor lexico-gramaticale, alături de aspectul verbal şi de intenţie, nu este nicicum justificată. Derivarea este un procedeu lexical şi, din această perspectivă, modul acţiunii verbale trebuie redefinit drept categorie strict semantică. Desigur, Ján Horecký a avut în vedere derivarea lexico-gramaticală, nu pe cea lexicală. Lingvistul slovac a pornit de la premisa că noul lexem poate fi, în acelaşi timp, şi purtătorul unui nou sens gramatical, că unele morfeme au, în limba slovacă, un rol lexical şi unul gramatical în acelaşi timp. Este vorba de morfemele modificatoare, al căror rol este acela de a exprima o modificare lexico-gramaticală a cuvântului respectiv (a unui adjectiv sau verb). Prin urmare, J. Horecký defineşte modul acţiunii verbale drept modificare de ordin semantic a verbului, dar, paradoxal, îl asociază categoriilor lexico-gramaticale ale verbului. Cu alte cuvinte, lingvistul hibridizează criteriul semantic de diferenţiere a modurilor acţiunii verbale, ataşându-i caracteristici gramaticale ce decurg din însăşi specificitatea aspectului verbal; aceasta este contradicţia lui J. Horecký: reţine aspectul verbal ca un corolar al modului acţiunii verbale, dar îl consideră pe acesta din urmă drept tot o categorie lexico-gramaticală distinctă.

Cunoscutul lingvist slovac Ján Mistrík[2] nici măcar nu pomeneşte, în *Moderná slovenčina*, de modul acţiunii verbale. Vorbeşte doar de aspectul verbal, specific limbilor slave, definit în raport cu cele trei caracteristici: durata, determinarea şi repetabilitatea acţiunii. Astfel, verbele cu durată nelimitată, cu determinare incertă şi care exprimă o acţiune repetată sunt imperfective, de exemplu: *kupovať (a cumpăra mereu), písať (a scrie mereu), skákať (a sări mereu)*, în timp ce verbele cu durată limitată, cu determinare precisă şi care exprimă o acţiune nerepetată sunt perfective, de exemplu: *kúpiť (a cumpăra), podpísať (a semna), skočiť (a sări)*. La rândul

[1] J. Horecký, *Základy jazykovedy*, SPN, Bratislava, 1978, p. 123-124.
[2] J. Mistrík, *Moderná slovenčina*, SPN, Bratislava, 1983, p. 131-132.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

său, Kopečný[1] defineşte aspectul verbal ca opoziţie între o acţiune verbală durativă (imperfectivele) şi una momentană (perfectivele). Argumentul duratei temporale nu este convingător, deoarce şi verbele perfective sunt caracterizate de o anumită durată, minimală, la limită. Interesant este, de asemenea, că lingvistul ceh distinge iterativitatea ca un al treilea aspect verbal. Or, verbele iterative nu au o formă proprie pentru a li se ataşa, separat, o categorie gramaticală suplimentară în raport cu deja existenta categorie a aspectului.

Tot în *Moderná slovenčina*, J. Mistrík prezintă succint verbele a căror formă suplineşte ambele aspecte de tipul: *poznať (a cunoaşte), pomstiť sa (a se răzbuna)*, verbele care au un singur aspect verbal, imperfectiv, cum este verbul *byť (a fi)*, verbele modale, dar şi unele verbe al căror prefix nu se mai resimte ca atare în structura morfematică a cuvântului: *správať sa (a se purta), ponáhľať sa (a se grăbi), pobádať (a îndemna)*, precum şi perechile aspectuale supletive, de tipul: *brať - vziať (a lua), klásť- položiť (a pune), robiť - spraviť (a face), hovoriť - povedať (a spune), báť sa - zľaknúť sa (a se speria)*. Binecunoscut pentru contribuţiile sale în predarea limbii slovace ca limbă străină, J. Mistrík are tendinţa de a simplifica vădit tocmai acele elemente de limbă problematice din punct de vedere didactic în detrimentul unui studiu exhaustiv. Considerăm că cele trei criterii de determinare a aspectului verbal propuse de J. Mistrík nu sunt nici suficiente, nici relevante.

Într-o *Gramatică a limbii slovace contemporane*, Mistrík[2] corectează discret definiţia aspectului verbal, considerând că acesta nu depinde de durata acţiunii verbale, ci din perspectiva din care este privită acţiunea exprimată de verb - ca fiind în curs de desfăşurare sau ca fapt încheiat, precum şi în funcţie de forma de viitor a verbului. Prin urmare, dacă verbul are forma de viitor exprimată cu ajutorul auxiliarului *a fi,* acesta este considerat ca fiind imperfectiv, iar, dacă forma de viitor coincide cu cea de prezent, atunci verbul este perfectiv. Aceasta din urmă însă nu constituie un criteriu de definire a aspectului verbal, ci doar o consecinţă, de ordin gramatical, a acestei realităţi lingvistice şi, în plus, este condiţionat de o intuiţie lingvistică specific slavă.

[1] F. Kopečný, *Slovenský vid v češtine*, ČSAV, Praga, 1962.
[2] Ján, Mistrík *A Grammar of Contemporary Slovak*, SPN, Bratislava, 1983, p. 75-77.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

A. Dostál[1] este de părere că aspectul verbal nu poate fi definit decât dintr-o perspectivă pragmatică şi exprimă atitudinea vorbitorului faţă de acţiunea verbală, privită ca un tot unitar (pentru R. Ružička[2] însă, caracterul unitar al acţiunii verbale este strâns legat de delimitarea acesteia în timp). Imperfectivele sunt definite în opoziţie cu perfectivele şi se identifică cu absenţa unei trăsături specifice perfectivelor, adică absenţa caracterului unitar al acţiunii verbale. Deşi această definiţie se doreşte a fi exhaustivă, înglobând o multitudine de criterii cum ar fi: durata, caracterul iterativ, punctual, rezultativ al acţiunii, totuşi nu putem fi de acord cu acest compromis logic, din care ar rezulta, admiţând că în cazul aspectului verbal avem de-a face cu o opoziţie binară, că orice trăsătura A a imperfectivului rezonează *in negatio* cu trăsătura –A specifică perfectivelor şi invers. Prin urmare, susţinem că aspectul verbal nu poate fi definit ca opoziţie binară. Lingvistul ceh analizează implicaţiile logice ce decurg din definirea aspectului verbal în funcţie de durata acţiunii verbale; astfel, dacă se acceptă premisa că imperfectivul este opusul perfectivului şi că imperfectivele exprimă o acţiune de durată în timp ce perfectivele, redau o acţiune fără durată, atunci însăşi esenţa termenului de „acţiune", asociată verbului şi implicând o durată minimală la limită este prejudiciată. Prin urmare, opoziţia imperfectiv-perfectiv ar trebui reconsiderată din această perspectivă, căci atât perfectivele, cât şi imperfectivele se circumscriu într-un interval de timp ce acoperă durata desfăşurării acţiunii. În plus, durata se referă strict la acţiunea verbală şi nu la aspectul verbal. Altfel spus, semantica verbului determină aspectul verbal, dar nu se identifică cu acesta.

J. Kopečný[3] este de părere că aspectul verbal se defineşte în raport cu momentul încheierii, desăvârşirii acţiunii verbale. Deşi acoperă şi acele verbe care nu exprimă neapărat acţiuni, ci stări şi abilităţi, acest criteriu rămâne insuficient şi prea puţin convingător, deoarece lingvistul nu propune o definiţie concretă şi coerentă a imperfectivului pornind de la natura sa intrinsecă, ci afirmă doar că imperfectivele sunt nemarcate din punctul de vedere al desăvârşirii acţiunii, că se pot regăsi după verbe ce exprimă diferite faze ale acţiunii şi formează viitorul descriptiv cu ajutorul auxiliarului *a fi*. Pe de altă parte, perfectivele ar exprima o acţiune

[1] A. Dostál, *Studie o vidovém systému v staroslověnštině*, Praga, 1954, p. 11-15.
[2] J. Ružička, *O tvorení trpného príčastia*, în „Slovenská reč", nr. 18, Bratislava, 1952/53, p.165-178.
[3] F. Kopečný, *Slovesný vid v češtine*, Praga, ČSAV, 1962, p. 144.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)

punctuală, idee infirmată însă de verbele ce redau o acțiune nemomentană de tipul *narezať* (*a tăia*).

Aspectul verbal este caracterizat şi în funcție de caracterul rezultativ al acțiunii verbale. Astfel, unii lingviști opinează că perfectivele tind spre atingerea unui obiectiv, a unui rezultat implicit exprimat de însăşi semantica verbului, ceea ce ar însemna că toate perfectivele ale căror seme nu fac referire la atingerea unui rezultat nu pot fi considerate ca atare[1]. În consecință, caracterul rezultativ al acțiunii verbale nu poate fi considerat criteriu de definire a aspectului verbal, ci, mai degrabă, instrument auxiliar în determinarea modurilor acțiunii verbale.

Suntem de părere că, în tradiția lingvistică a limbilor romanice, perceperea aspectului verbal este diferită de cea din lingvistica slavă. Într-o anumită măsură, aceasta se datorează şi faptului că limbile romanice ca limbi analitice nu dispun de aceleaşi modalități de formare a aspectului perfectiv si imperfectiv ca slovaca sau alte limbi slave.

Din punct de vedere gramatical şi lexicografic, este necesar ca, atunci când se compară limbile romanice cu cele slave, să se delimiteze clar aceste trei noțiuni: a) acțiune (stări, procese, activități), b) modul acțiunii verbale (etapizarea), c) aspectul verbal (acțiune percepută ca fiind în desfăşurare *vs*. acțiune percepută global ca fiind unitară). Din punct de vedere didactic, în predarea aspectului verbal vorbitorilor de limbă română, se impune o abordare complexă, în care premisele teoretice pot servi ca simplu punct de sprijin, termen de comparație şi liant între două tipuri de logică lingvistică esențial diferite, ce corespund unor sisteme lingvistice genetic diferite.

[1] A. Dostál, *Studie o vidovém systému v staroslověnštině*, Praga, 1954, p. 14.

BDD-A24299 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:04 UTC)